

Handläggare
Emily Tjäder
Telefon: 08-508 28 741**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2024-10-01, p. 8

Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/1159

Förvaltningens förslag till beslut

- Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen
- Justera beslutet omedelbart

Sammanfattning

Stockholms stads *Program för de mänskliga rättigheterna* (MR-programmet) är ett styrdokument som syftar till att vägleda stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet för att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Ett samlat program för mänskliga rättigheter tas fram mot bakgrund av att de mänskliga rättigheterna är ömsesidigt samverkande och odelbara. Till programmet ska också ett antal handlingsplaner knytas.

MR-programmets övergripande mål är att *Stockholms stad är en öppen, jämlik och jämställd stad, fri från alla former av diskriminering och rasism*, och programmet är indelat i tre fokusområden;

- Kunskap och information
- Valfärd och service
- Delaktighet och inflytande

Programmet syftar till att bidra till ett intensifierat arbete i staden inom de tre fokusområdena. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska i arbetet systematiskt öka sin kunskap, förbättra informationen och bemötandet samt stärka stockholmarnas delaktighet och inflytande.

Arbetet med mänskliga rättigheter ska vara systematiskt och sammanhållet, och utgå från stadens ordinarie ledningssystem, processer samt kunskap om stockholmarnas levnadsvillkor. Arbetet

kräver också samverkan, inte bara inom staden utan också med civilsamhället, akademien, näringslivet och övrig offentlig sektor.

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande samordning, uppföljning och, vid behov, att tydliggöra stadens riktning och prioriteringar i arbetet med de mänskliga rättigheterna. Nämnder och bolagsstyrelser ska i samband med ordinarie uppföljningsprocesser synliggöra resultat och utmaningar i arbetet med de mänskliga rättigheterna och jämlika livsvillkor för alla stockholmare.

Miljöförvaltningen anser att förslaget till *Program för de mänskliga rättigheterna* är välstrukturerat och kommer att utgöra en god grund för stadens arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna, samt att det är positivt att frågorna samlas i ett övergripande program som därefter konkretiseras genom handlingsplaner. Vidare anser förvaltningen att det både är klokt och önskvärt att arbetet och uppföljningen ska utgå från stadens ordinarie processer och ledningssystem.

Bakgrund

Stockholms stads *Program för de mänskliga rättigheterna* (MR-programmet) är ett styrdokument som syftar till att vägleda stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet för att säkerställa de mänskliga rättigheterna.

Programmet tas fram mot bakgrund av att de mänskliga rättigheterna är ömsesidigt samverkande och odelbara, och arbetet samlas därför i ett program, MR-programmet. Till programmet kommer också ett antal handlingsplaner att tas fram.

Med fastställandet av MR-programmet ersätts också följande nu gällande program och strategier;

- Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck 2018-2022
- Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022
- Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022
- Strategi för romsk inkludering 2018-2022

MR-programmet omfattar även arbetet med nationella minoriteters rättigheter. Eftersom *Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter* är lagstadgade kommer dessa fortsatt att gälla till dess att handlingsplanen för nationella minoriteters rättigheter antagits.

Ärendet

Stockholms stads *Program för de mänskliga rättigheterna* (MR-programmet) ska fungera som ett samlat styrdokument för stadens arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Kommuner ska, utifrån internationella åtaganden och det demokratiska uppdraget, säkerställa att alla människor får lika tillgång till sina rättigheter samt likvärdig service och bemötande.

MR-programmets övergripande mål är att *Stockholms stad är en öppen, jämlik och jämställd stad, fri från alla former av diskriminering och rasism*, och programmet är indelat i tre fokusområden;

- Kunskap och information
- Valfärd och service
- Delaktighet och inflytande

Till MR-programmet kommer ett antal handlingsplaner att tas fram;

- Att motverka rasism
- Barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad
- De nationella minoriteternas rättigheter
- Ett jämställt Stockholm
- Lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck (hbtqi)
- Romsk inkludering

MR-programmet och de tillhörande handlingsplanerna ska bidra till ett intensifierat arbete inom de tre fokusområdena. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska i arbetet systematiskt öka sin kunskap, förbättra informationen och bemötandet samt stärka stockholmarnas delaktighet och inflytande. Arbetet är också nära kopplat till stadens arbete med att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 med fokus på principen *Lämna ingen utanför*.

Utifrån MR-programmet ska ett rättighetsbaserat arbetssätt tillämpas. Det innebär att skapa förändring genom att stärka människors egenmakt. Programmet framhåller att ”Arbetssättet har sin grund i att alla stockholmare som stadens verksamheter kommer i kontakt med har rättigheter. Stockholmare har också rätt till delaktighet och inflytande i verksamheterna, vilket kan ske strukturerat genom olika former av medborgardialoger och även genom att lämna in klagomål på exempelvis diskriminerande bemötande eller bristande tillgänglighet.”

Tre steg är centrala för ett rättighetsbaserat arbetssätt;

1. Identifiera de mänskliga rättigheter som det aktuella verksamhetsområdet ska tillgodose.

2. Identifiera villkor och förutsättningar för individer och grupper som berörs av verksamheten.
3. Vad kan verksamheten göra för att se till att rättigheterna respekteras? Hur kan verksamheten utvecklas och anpassas för att passa alla stockholmare? Hur kan diskriminering förebyggas och motverkas?

När arbetssättet tillämpas systematiskt förebyggs risken för ojämlikhet och diskriminering. I MR-programmet beskrivs även en modell i form av en trappa som skildrar olika steg i arbetet med att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Modellen ska ses som ett stöd i arbetet när förvaltningar och bolag utvecklar arbetet med att främja jämlika och jämställda levnadsvillkor.

Det beskrivs att arbetet med mänskliga rättigheter ska vara systematiskt och sammanhållet, och utgå från stadens ordinarie ledningssystem, processer samt kunskap om stockholmarnas levnadsvillkor. Arbetet kräver också samverkan, inte bara inom staden utan också med civilsamhället, akademin, näringslivet och övrig offentlig sektor.

Det nämns vidare att det civila samhället spelar en viktig roll för lokal demokrati och delaktighet samt att funktionshindersråden, pensionärsråden, råd för nationella minoriteter och kommunstyrelsens råd för Agenda 2030 är viktiga sammanhang för att inhämta civilsamhällets synpunkter på stadens arbete med de mänskliga rättigheterna och att samtliga råd ska involveras i genomförandet av programmet.

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande samordning, uppföljning och, vid behov, att tydliggöra stadens riktning och prioriteringar i arbetet med de mänskliga rättigheterna. Nämnder och bolagsstyrelser ska i samband med ordinarie uppföljningsprocesser synliggöra resultat och utmaningar i arbetet med de mänskliga rättigheterna och jämlika livsvillkor för alla stockholmare med särskilt fokus på att förebygga och motverka diskriminering och rasism, tillgodose barnets rättigheter, hbtqi-personers rättigheter, jämställdhet, nationella minoriteters rättigheter, äldre personers rättigheter och rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Nämnderna uppmantras också att beskriva sin position i ”trappan” och föreslå åtgärder som bidrar till nästa steg.

Stadsledningskontoret följer upp stadens arbete för mänskliga rättigheter inom ramen för ordinarie uppföljningsprocess. Vartannat år gör stadsledningskontoret en bedömning av stadens arbete som helhet med utgångspunkt i nämndernas rapportering i verksamhetsberättelsen, övrig relevant statistik och modell för arbetet med

mänskliga rättigheter. Bedömningen sammanställs i en rapport som lämnas till kommunfullmäktige.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen verksamhetsstöd på miljöförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen anser att förslaget till *Program för de mänskliga rättigheterna* (MR-programmet) är välstrukturerat och kommer att utgöra en god grund för stadens arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Förvaltningen anser vidare att det är positivt att frågorna samlas i ett övergripande program som därefter konkretiseras genom handlingsplaner; vilket då också är i linje med hur staden arbetar med andra övergripande frågor – exempelvis miljöprogram med tillhörande handlingsplaner. De fokusområden som pekas ut är relevanta, och att de är generellt formulerade ökar också möjligheten för stadens respektive verksamheter att hitta lämpliga tillämpningar inom sina respektive verksamhetsområden.

Miljöförvaltningen vill också framhålla att det både är klokt och önskvärt att arbetet och uppföljningen ska utgå från stadens ordinarie processer och ledningssystem. Tonvikten för nämnder och bolag läggs således på de faktiska åtgärderna, snarare än att tillskapa särskilda redovisningar av genomfört arbete. Förvaltningen ställer sig också positiv till att stadsledningskontoret vartannat år gör en bedömning av stadens arbete med utgångspunkt i nämndernas rapportering, för att ge en bild av stadens MR-arbete i sin helhet.

Anna Hadenius
Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Mikael Nyberg
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Bilagor

1. Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna
2. Kommunstyrelsens tjänsteutlåtande avseende Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna